

Varnost človeškega življenja.

Lahko je živeti ljavenand, če ima človek na svetu vsega dosti in mu ni treba skrbeti ne za sedanjost, ne za prihodnost. Ali v tem srečnem položaju niso vsi ljudje na svetu; ogromna večina ima za danes skrb, za jutri pa negotovost, in vsaka nepričakovana sapica lahko odnese njeno usodo bogvekam, v bedo, ali pa tudi v pogin. Pravica do življenja, o kateri so fantasti véasi govorili z navdušenimi besedami, je zelo prijazna, toda zelo prazna teorija. V praksi je te pravice deležen le tisti, ki ima dovolj moči, da varuje in brani svoje življenje. Vse navajanje zakonov in podobnih reči je samo prazno govorenje brez pomena.

Pravijo, da živimo v kulturnih razmerah, v civilizirani državi, v krščanski družbi. Javno varnost imamo in vsakovrstne uredbe zanjo: Policijo, Zandarmerijo, rešilne družbe, ječe in vislice; kolikor je mogoče, je torej zavarovano človeško življenje. Cerkve pa imajo nebesa in pekel za nagrado in za kazen, za vabo in strahovanje, ter uče: Ne ubijaj! V šoli dopovedujejo otroku že v nežni mladosti, da je greh meriti. Kaj se more še zahtevati?

Res je, da imamo vse take in še druge institucije; če gre človek na potovanje, se mu ni treba ravno kakor v dobi roparskih vitezov bati, da bo kje v hosti ali za kakšnim vogalom napaden, oplenjen in ubit. Tudi sicer je roparski romantiki že precej odklenalo; glasoviti razbojniški poglavarji žive večidel le še v ničvrednih knjigah, s katerimi zastrupljajo spekulativni in brezvestni založniki nerazsodno, same senzacije željno ljudstvo. Kljub temu tudi varnostne priprave moderne države in sredstva verskih sekt niso tako idealna, da ne bi tu ali tam kakšno življenje izkravalo vsled vboda ali strela. Najzvořejša policija ne prepreči vsakega umora ali uboja; kakor kaže novojorski slučaj z Rosenthalom, ga včasih celo sama organizira in izvrši.

Pa tudi drugih prilik je dovolj, da se lahko dvomi o idealnem varstvu človeškega življenja. Železniške nesreče, katerih posledice so pogostoma pohabljeni in mrtlični, niso zmirom "nepredvidljivi slučaji"; marsikatera taka katastrofa bi se lahko preprečila, če bi bilo poskrbljeno za boljše signalne aparate, za dobro blokiranje, če bi imel čuvaj nekoliko krajšo službo in strojevodja nekoliko več počitka, če bi bilo na višjih mestih malo manj, v nižji službi pa malo več osebja. Tudi statistika delavskih nezgod govori čuden jezik. Saj ni res, da bi morali plini v jamah uničiti toliko rudarjev, slabi odri pri stavbah pokopati toliko zidarjev, stroji po raznih tovarnah razmrevati toliko delavcev, kolikor jih pogine vsako leto. Kdor študira številke takih nezgod in njih posledice, se mora ironično nasmejati, če nam pripovedujejo, da živimo že toliko in toliko desetletij v miru. Nekoliko milijonov delavcev stoji neprenehoma na bojišču, kjer ni nič manj mrtvih in ranjenih, kakor v krvavih bitkah. Razlika je le ta, na se na bojnem polju navadno ne more presoditi, odkod prifreči krogla in kam zadene; v industrijskih in prometnih podjetjih se pa navadno lahko ugame, kje tiči nevarnost in večinoma zna tehnika povedati, kako se da preprečiti.

Ali tehnika povedati, kako se da prepreči.
Tehnika in izkušnja in vsa znanost go-
vori zama, kjer vlada vsega mogoč kapitali-
zem, ki smatra svoje interese za najvišje na
svetu, kapitalizem, ki ne more biti drugačen
kakor brezobziren in okrut. Kakor mora rast-

EMILE ZOLA:

Rim.

Ali v navdušenosti, ki se je v njem dvigala kljub namenu, da ostane miren in ki je pomedla vsu razumnost in vse dvome, se je Pierre vprašal, zakaj pravzaprav izprašuje preteklost. Ni li pravi Lev XIII. papež njegove knjige, ki ga je on opisal po svojem srcu, kakor hrepene po njem in ga pričakujejo srca ljudstva? Gotovo ni bila podoba strogo podobna, toda v glavnih potezih mora biti resnična, da ne bo moralo človeštvo zdvojitvi nad svojo rešitvijo. In cele strani njegove knjige so se mu dvignile, so mu vzplamtele pred očmi; videl je zopet svojega Leva XIII. pred seboj, modrega državnika, posredovalca, ki pripravlja enotnost cerkve, da bo močna in nepremagljiva, ko pride bližnji dan neizogibnega boja. Videl ga je pred sabo, oproščenega skrbi posvetnega gospodstva, zraslega, očiščenega, bleščečega v moralni krasoti, edino nad narodi stoječo avtoriteto; kajti spoznal je smirno nevarnost, ki bi bila v tem, če bi se prepustila socialistična rešitev v rokah sovražnikov krščanstva, pa je bil trdno pripravljen, da nastopi v sodobnem boju za obrambo revežev in trpinov kakor nekoč Jezus. Videl ga je, kako se postavlja na stran demokracije, kako priznava republiko na Francoskem, kako pušča s prestolov pregnane kralje v pregnanstvu in izpolnjuje prerokovanje, ki je obljubilo Rimu zopet vlado sveta, čim združi papež vso vero in se postavi na čelo ljudstva. Čas se izpolnjuje; Cezar je pobit na tla, samo papež vstaja. Ne bo li se ljudstvo, veliki mutec, za katerega se pulita obe sili tako dolgo, zdaj vdalo očetu, ki je zdaj pravičen in usmiljen, ko sprejema plamtečega srca in razpetih rok delavce brez kruha in berače s ceste? V strašni katastrofi, ki preti trlim družbam, v grozni bedi, ki pustoši mesta, ni mogoča druga

lina izsesavati zemljo, po kateri se razvijajo njene korenine in zrak, po katerem se razperjajo njene veje, da raste, cvete in obrodi sad, tako mora kapitalizem izkoriščati vse svoje področje. Kaj pomaga stenici očitati, da pije kri in kači, da pika? Kakršna je žival, taka je; in tudi s kapitalizmom ni drugače. On mora izkoriščati, kjer more in kakor more. In kdor misli kaj doseči, ako mu govori o človekoljubnosti, usmiljenju in ljubezni do bližnjega, je enak človeku, ki bi pridigal volkovom, da tudi ovce rade žive.

Kjer gospoduje kapitalizem — in to je danes takorekoč na vsej zemlji — ni vredno govoriti o varnosti človeškega življenja. Ni se treba niti sklicevati na take grozne katastrofe, kakršna je zadela na primer ladjo Titanic, o kateri se danes nedvomno lahko trdi, da jo je povzročil kapitalizem s svojo nenasitnostjo, s svojo dobičcarsko malomarnostjo, z dokazano profitarasko brezvestnostjo. Življenje je v kapitalistični družbi sploh hazardna igra; kdor si ga ohrani tako, kakor mu ga je narava namenila, lahko pravi, da je imel v tej igri veliko srečo.

Družabne uredbe obljubujejo človeku, da ne bo zaboden, zastrupljen, ustreljen, kolikor je pač mogoče preprečiti take neljube slučaje. Ali nož, pištola, ciankali niso edini sovražniki življenja, do katerih je človeku dana oblast. Nič manjšega pomena niso gospodarske razmere; v njih se skriva dandanes največja nevarnost, one povzročajo največ umorov. Človek, ki misli, da je zdrav in krepek in da je vsled tega varen svojega življenja, je zelo površen. Njegovo lepo zdravje postane takoj zelo klavrno, če vzkrati sdomuje želodcu, kar zahteva. Par dni stradanja zadostuje, da izgine vse zdravje in z zdravjem vred tudi življenje. Kratkotrajna lakota trpinči, dolgotrajna ubija.

Nikitar pa ni odvisno od človekove „svobodne“ volje, če se bo nasitil, kadar je treba, ali če bo ostal lačen. Da priden človek lahko zmirom toliko zasluži, kolikor potrebuje, je gosposasna laž. V prvi vrsti odločuje o tem — kapitalizem. Narava je dala človeku življenje in sposobnost zanje. Postavila ga je na zemljo, ki rodi vse, od česar človek živi. Dala mu je tudi moč, da pride posredno ali neposredno lahko do vsega njenega bogastva, dala mu je moč dela. Toda vse to bogastvo so zagradili ljudje, in vse ključje je vtaknil kapitalizem v žep.

Delo daje živče, obleko, stanovanje, razkošje, kulturo. In človek bi dejal, da vse to lahko doseže in uživa, če hoče delati. To pa ni res. V naših razmerah mora potrkati pri kapitalistu in ga lepo prositi, če mu — dovolijo delati. Ne delati zase, temveč zanj, za kapitalista! Le toliko, da bi mu kapitalist milostno prepuštil majhen del tega, kar mu sam prinaša s svojim delom. Kapitalist pa mu lahko odgovori: Ne, ne dovolim ti delati! In zoper tako odrekanje dovoljenja ni nobenega ugovora, nobenega sredstva. Zakaj zemlja je kapitalista, gozd je kapitalistov, železnica je kapitalistova, rudnik je kapitalistov, tovarna je kapitalistova — vse je kapitalistovo. Kje naj delavec dela, če pravi kapitalist: Ne!?

In dalje vse po vrsti: Stroji, orodje, par, elektrika, voda — vse je kapitalistovo. S čem naj človek dela, če kapitalist ne dovoli?

In kapitalist lahko pravi: Ne! On si lahko izbira med tisočnimi rokami, ki se mu ponujajo. Lahko sprejme tega in lahko odkloni onega. Prvi, drugi, deseti, slotti kapitalist lahko odkloni.

rešitev kakor Lev XIII., prerokovani, neizogibni izveličar, pastir, poslan, da reši svoje ovce z obnovitvijo krščanske občine, pozabljene dobe prvega krščanstva bližnje nesreče. Naposled zavladava pravičnost, naposled zažari resnica kakor sonce, in vsi ljudje se spravijo en sam, v miru živčč, le izenačujočemu zakonu dela poslušen narod pod visoko zaščito papeža, edine vezi usmiljenja in ljubezni.

Zdaj je pograbilo Pierra kakor plamen, ki ga je dvigal in gnil naprej. Naposled, naposled ga bo videl, si pred njim olajšal srce, mu odpustil svojo dušo! Toliko časa že kopni strastno po tej minuti, se bojuje z vsem svojim pogumom, da bi jo dosegel! Spomnil se je na vse zapreke, ki so neprenehoma nastajale, na vse, s čimer so ga od njegovega prihoda hoteli prikleniti na Rim; ta dolgi boj, ta končni, nepričakovani uspeh je povečal njegovo mrzlico, poljačal njegovo željo po zmagi. Da, da, zdaj premaga in osramoti nasprotnike svoje knjige. Kaj bi ga mogel, kakor je dejal že monsinjoru Fornaru, za tajiti Sveti oče? Ni li enostavno izrazil njegov tajne ideje? Morda prezgodaj, ali ta napaka je odpustljiva! Spomnil se je tudi, kar je bil dejal monsinjoru Naniju — tisti dan, ko se je zarotil, da ne uniči svoje knjige, ker se nima kesati in ker nima ničesar preklicati. To minuto se je še enkrat izprašal, in v silni nervozni razburjenosti v katero ga je spravilo čakanje po dolgem potovanju po tem velikanskem, nemo in mračnem, ga objemajočem Vatikanu je mislil, da poseduje vso svojo hrabrost in vso moč svoje volje, da mu je imela pomagati, da se brani, da privede svoje prepričanje do zmage. Kljub temu ga je polagoma popolnoma zmedlo, moral je zbiti rati svoje misli, da se je vprašal, kako bo vstopil, kaj bi govoril in kakšne izraze bi rabil. Zmršene in težke reči so se bile morale nabrati v njem, zakaj njih teža ga je tlačila, ne da bi si bil mogel razjasniti svoje stanje. Pravzaprav

onega in še katerega in še več njih. Kapitalizem lahko obsoja ljudi na stradanje, lahko jih obsoja na smrt. Taka je „varnost“ človeškega življenja! Da take smrtno obsodbe niso samo izrodek domišljije, dokazuje statistika samomorov.

Ali če so bolj redki slučaji, ki poženejo človeka na ta način očitno v smrt, jih je pa na tisoče manj očitnih. Kapitalizem je morilec v velikem. Če dovoli človeku, da sme delati zanj, sesa iz njega ne le ustvarjajočo, ampak tudi življenjsko silo. S prekomernim delom, z nezadostno plačo, kar pomeni nezadostno hrano, nezadosten povratak izgubljenih sil, nezadosten odpor zoper napade bolezni, nezadostno stanovanje, s trajnim oslabljevanjem krajša kapitalizem delavčevu življenje, spravlja ga prezgodaj v grob — mori in ubija. Dokazano je, da delavci ne dosežejo one povprečne starosti kakor kapitalisti; slabeč očetovo in materino telo pa ubija kapitalizem tudi zarod, kar najbolje izpričuje umrljivost dojenčkov in sploh otrok.

Naravne zadnje pa so tudi žrtve, ki jih zahtevajo vojne, žrtve kapitalizma, zakaj vojne se vodijo zaradi kapitalizma in njegovih interesov. Takozvana smrt za domovino, je v resnici naravna smrt za kapitalizem.

Tudi s le strani si je treba ogledati blaženo družbo, ki jo je baje sam Bog ustanovil tako, kakršna je. Tedaj mora človek spoznati, da je to najstrašnejša družba, ki si jo je misliti. Uničenje kapitalizma je torej najvažnejša kulturna naloga človeštva in to nalogo mora izvršiti socializem.

Ljudsko zavarovanje v Nemčiji.

Moderno delavsko gibanje posega vedno globlje v ljudsko življenje; idealna stremjenja modernega proletariata se ne ustavljajo ob obrambi industrijskega delavca, temveč gredo za pravnimi reformami, namenjenimi vsemu človeštvu; njegov boj ne velja le draginji, temveč je v enaki meri naperjen proti duševnemu gladu. In v organizatoričnem pogledu je moderno delavsko gibanje orjaška, neporušna zgradba, ki jemlje v svoje zavetje vse življenje ljudstva. Na stotisoče, da na milijone socialno demokratičnih otrok se rodi leto za letom, ki stoje v nežni mladosti pod vzgojnim vplivom socialno demokratičnih roditeljev. Komaj odrastejo šoli, jih sprejme v svojo sredo mladinska organizacija, ki jo kmalu izpolni in nadomesti strokovna organizacija. Z osemnajstim dvajsetim, štirindvajsetim letom se podraščajoči rod oklene strankine organizacije, ob poroki vstopa v konzumno organizacijo.

Vsa ta ogromna, smotno in umetno zgrajena organizacijska stavba imponira vsakomur kdor jo pozna, tudi nasprotniku našega gibanja. Voditelju Hirsch-Dunckerjevih, torej nesocialističnih strokovnih organizacij v Nemčiji, Erkelenzu, je izvalila sledečo sodbo:

»Če bi vse to bilo delo ojaškega trusta v zmislu gospodov Rockefellerja in Morgana, bi bila v teh ustanovah nagrada ogromna: moč, o kateri bi bila opravičena bojazen, da se izrabi nekoč za osebno obogatitev lastnikov. Ampak socialno demokratično gibanje ni le gospodarsko telo, niti ne pretežno gospodarsko telo. V prvi vrsti je soseska somišljenikov. Ojaški trust je, ojačen z ideali in skupnim pričanjem, ampak brez dobičkarije. Tu se po

bil že strt, izčrpan in ni imel nobene prožne sile več razum poleta svoje fantazije, razum kričal svojega usmiljenja s strašno bedo. Da, da, ka-
hitro bo vstopil, padel na kolena, govoril, ka-
kor bo znal in pustil, da mu prekipi srce. In go-
tovo se mu Sveti oče nasmehlja in ga odsvol-
z besedami, da ne podpiše obsodb knjige, v
kateri je našel samega sebe s svojimi najljub-
šimi mislimi.

Pierra se je lotila taka slabost, da je zopet stopil k oknu in pritisnil razbeljeno čelo na ledeno šipo. V ušesih mu je šumelo, kolena so se mu šibila, kri pa mu je s silnimi sunki bila v glavi. Trudil se je, da bi ničesar več ne mislil. Opazoval je s sencami preplavljeni Rim in ga prosil, naj mu podari nekoliko onega spanja, v katerem se je pogrezal. Da bi se rešil te omotice, je poizkusil razbrati ulice in spomenike iz po skupinah luči. Ali tam je bilo brezmejno morje; misli so se mu zmedle in so plavale pod dnu tega nočnega, z lažnjivimi lučmi posutega brezdna. Oh, da se more človek umiriti, da mu ni treba prav nič misliti, mora biti noč, popolna moči vračajoča noč — noč, v kateri spi človek ozdravljen bede in bolesti, za zmirom! Naenkrat je določno začutil, da stoji nekdo nepremično za njim; nalahno se je zdrznil in se obrnil.

Resnično, tukaj je stal gospod Squadra črni livreji in čakal. Samo s poklonom je pozval obiskovalca, naj mu sledi; potem je šel za pet pred njim skozi malo prestolno dvorano počasi odprl sobna vrata, stopil na stran, pustil vstopiti in zopet zaprl vrata brez namanišega šuma.

Pierre je bil v sobi Njega svetosti. Zbal se je bil uničujoče razburjenosti, ki napravi človeka blaznega ali pa ga ohromi; pripovedoval so mu bili o ženah, ki so prihajale umirajoče, nezvestne, kakor pijane, ali pa so planile nase, kakor da so jih dvignila in prinesla na

raja oblast, ki bo nekdo brezprimerno silnejša in vplivnejša od katoliške cerkve v srednjem veku. Zakaj ta ni imela, v kolikor zadošča moje skromno zgodovinsko znanje, nikoli v takem obsegu v svoji oblasti gospodarskega življenja, kakor g. abo imela socialna demokracija. Gospodarska moč katoličanstva je bila miloščina, dobrotelost, s katero so bili darovalci, bogatini, v povsem drugačnem razmerju kot obdarovani siromaki. Socialno demokratično gibanje bo še enkrat kontroliralo in obvladovalo vse gospodarske in dušne potrebe človeštva.»

Novo područje ljudske samoobrambe.

Nemške strokovne organizacije in zadruge se pripravljajo, da razširijo to ogromno zgradbo in da odpro novo polje delavskim organizacijam. Na milijone delavcev, rokodelcev, kmetov in uradnikov je leto za letom izdajalo v zavarovalne svrhe krone za kronami in s tem v večji meri pomagalo zavarovalnim družbam kot sebi. V to posegajo strokovne organizacije, da s lastnim zavarovanjem obvarujejo široke mase zavarovancev škode. Na zadnjem združenem kongresu je govoril znani združni organizator Elm o nameravani ustanovitvi vse zavarovalne panoge obsegaajoče ljudske zavarovalnice, ki poskusi zlomiti obroč kapitalistične dobičkarije. »Ljudsko zavarovanje je treba opustiti kapitalističnega značaja,« je dejal Elm, »postaviti ga je treba zopet na podlago vzajemnosti: zgradbo to pa je treba nasloniti na velik, širok in zanesljiv temelj.«

Kako poslujejo kapitalistične zavarovalnice?

Za spoznanje koristi, ki jih bo nadla nova ustanova, zadošča površen pogled na poslovanje velikih ljudskih zavarovalnic, ki danes gošpodarijo neomejeno nad ljudskim zavarovanjem. Obožatujejo se, dočim množica tistih, ki znašajo svoje prihranke, ne dobiva svojim datjajem primernega povračila. Za kapitaliste je seveda takozvano ljudsko zavarovanje sijajna kupčija. In ravno tiste kapitalistične družbe, ki so si izbrale zavarovanje najširokomašnejših ljudskih plasti za svoje področje, napravljajo najboljšo kupčijo. Samo nekaj zgledov! Dohodki ravnatelja velike družbe za ljudsko zavarovanje »Viktorije«, ki ima lepo razvito kupčijo tudi v Avstriji, so znašali poslednje leto ogromno vsoto 780 tisoč mark! Sedemdeset odstotkov je spravila tantijem 150 tisoč mark; delničarji so dobili za 1,180.000 mark dividend, t. j. 39 odstotkov (!) vplačanega akcijskega kapitala. Tudi pri drugi nemški zavarovalni družbi, pri »Friedrich Wilhelmu« zori pšenica udeleženi kapitalistom. Akcionariji so dobili v letu 1910 540.360 mark, t. j. 36 procentov (!) vplačane glavnice. Tantijem so dobili načelstvo 110.879 mark, nadzorstvo 92.399 mark, ostale osebe 27.709 mark. Iz navedenega je jasno, da te »ljudske zavarovalnice« ne zavarujejo ljudstva, temveč sebe.

Upravní stroški teh družb so pri vsem tem nezasišano visoki. Pri omenjeni družbi za ljudsko zavarovanje, pri »Viktoriji« so znašali v poslednjih treh letih 46 tri četrt milijona mark, t. j. 23,7 odstotkov vseh premij. Raznoma še ogromnejši so upravní stroški »Friedricha Wilhelma«; v letih 1908, 1909 in 1910 so znašali več kot 18 in pol milijona mark, t. j. 29 odstotkov vplačanih premij.

Kako je s pravicami zavarovancev, kaže med drugim ogromno število polic, ki vsako leto ugasnejo. Zavarovalne pogodbe se skle-

vidna krila. Ali naenkrat se je izlil prejšnji strah in čakanja, prejšnja mrzlica in vročina v nečisto kakšno grozo, v nekakšno reakcijo, ki ga je na trenutke pravila zelo mirnega. Oči so se mu zbistrile in on je videl vse. Ko je vstopil, mu je bil naenkrat jasen odločili pomen take audience; on, enostaven mali duhovnik, stopa pred najvišjega svečenika, pred glavarja cerkve, pred neomejenega gospodarja duš. Vse njegovo versko in duševno življenje je odvisno od tega. Morala je ta misel povzročila, da je na pragu svetišča, katerega se je bal, kateremu se je bil trepetno taje bližal, kar odrevenel; mislil je bil, da bi mogoč vstopiti le utripajočega srca, uničen in čuten, v leclajoč svoje otroške molitve.

Pozneje, ko je hotel urediti svoje spominske stvari, se je domislil, da je prvi opazil Leva XIII.; a videl ga je v okviru, v katerem je stal — v velikih, z rumenimi damastom tapetirani sobi z velikanskim prezidkom, ki je bil tako globok, da je izginila v njem postelja in vse malo pohištvo, počivalnica, miza, nekoliko škrinj. To so bile glasovite škrinje, o katerih so pravili, da bi jih zaklad Petrovega vinarja. Nekakšna prazna miza v slogu Louis XV., s cizeliranimi bakrenimi oboji je stala nasproti veliki, pozlačeni in poslikani stebrični mizi, na kateri je stala goreča svetilka poleg velikega razpeščenega Soba je bila gola, in nič drugega ni napolnjevalo ogromnega prostora kakor trije naslanjaji in štiri ali pet s svetlo svilo povlečenih stolov. Pod je pokrivala že močno obrabljena preproga. Na naslanjaču poleg male mizice, na katero so bili postavili drugo, s pisanimi senčnikom zastrito svetliko, je sedel Lev XIII. Na mizi so ležali trije časopisi, dva francoska, en nemški; zadnji je bil napol razgrnjen, kakor da ga je papež za trenotek odložil, da se iz dolge, pozlačene srebrne žličice pomešal s čajem, ki je stala zraven njega.

pajo tako pretkano, da policaj kaj lahko ugasne in da zapadejo vplačila zavarovalnic družbi. Iz ugašanja polic doletela družbam glavni dobiček. Pomislimo le, da je pri »Viktoriji« in pri »Friedrich Wilhelmu« v poslednjih treh letih ugasnilo nič manj kot 666.543 polic. Pri vseh nemških zavarovalnicah je v tem času ugasnilo nad milijon polic! Na stotisoče siromašnih ljudi izgubila leto za letom ogromne vsote denarja na kapitalistične družbe, ne da bi zato prejeli najmanjše povračilo.

Ogromni upravni stroški, dobiček vsled propadanja polic itd. se izražajo seveda tudi v celotnem poslovanju. »Viktorija« je prejela v poslednjih treh letih od zavarovalcev premij za 197 milijonov mark, z police 2 milijona mark pristojbin; zavarovalcem je vknjižila v dobro 29 milijonov mark; čisti prejemek je znašal 170 milijonov mark — zavarovalnine in za nakup polic je izdala »Viktorija« zavarovalcem le 85 milijonov mark. Še neugodnejše je razmerje pri »Friedrich Wilhelmu«; prejela je 1908, 1909 in 1910 od zavarovalcev 62 in pol milijona mark; njeno povračilo zavarovalcem pa je znašalo le 18 milijonov mark. In to niso izjemna leta; leto za letom se ponavlja enaka slika — visoke premije in neznatna povračila.

Na teh zgledih se jasno razodeva značaj »Ljudske zavarovanja« na kapitalistični podlagi. Navaden rop je, olinčanje in olinčanje s pretežno splošno koristnega namena, rop na žep najbujnejših siromakov. Velika je zasluha delavskih strokovnih in zadrugnih organizacij, da se postavijo ljudskim vampirjem po robu.

Načrt »Ljudske oskrbe«.

Načrt »Ljudske oskrbe«, ki je bil odobren na zadrugnem kongresu, je naslednji: Zavarovanje bo slonelo na velikih strokovnih in zadrugnih gospodarskih organizacijah. Poltretji milijon strokovnikov, skoro poldrug milijon zadrugnikov, je po svojem ogromnem številu trdna in zanesljiva podlaga za zavarovalno zgradbo. »Ljudska oskrba« pa ne bo omejevala zavarovanja zgolj na strokovnike in zadrugnike — vsakdo ne glede na stranko, kateri pripada, lahko pristopi »Ljudski oskrbi«.

»Ljudska oskrba« bo imela obliko akcijske družbe; osnovna glavica bo znašala milijon mark. Strokovne in zadrugne organizacije so se zavezale, da podpišejo po pol akcijske glavice. Kapital je že podpisan in ga vplačajo strokovne in zadrugne organizacije v gotovini. Občni zbor, načelstvo in nadzorstvo bo sestavljen na polovico iz zastopnikov zadrugnih organizacij. Akcije se smejo prodati oziroma prenesti le z dovoljenjem načelstva in nadzorstva na drugega lastnika. Najvišja dividenda znaša 4 procenote. Ves čisti dobiček se po prepisih zakonito določenim rezervnim zakladom porabi za zavarovanje.

Ta podlaga onemogoča, da bi ustanova kedaj prevrgla v kapitalistično podjetje.

»Ljudska oskrba« uvede vse zavarovalne panoge kakor velike življenske zavarovalnice — predvsem zavarovanje glavice, zavarovanje za slučaj smrti brez zdravniške preiskave. Ugašanje polic je izključeno, ker se poleg glavničnega zavarovanja uvede tudi hranilno in življensko zavarovanje. Če zavarovalec v teku dovoljenega plačilnega roka ne zmore svojih doneskov za glavnično zavarovanje, se izpremeni njegova policja brez tožadnega predloga v policjo za hranilno in življensko zavarovanje. Na plačilni rok ni vezan in plačuje, kadar more. Po znesku njegovih vplačil se zviša njegova zavarovalnina.

Vsled teh določb pravice zavarovalcev nikdar ne ugasnejo in zavarovalec ne izgubi niti vinarija vplačanih premij.

Tabele za višino premij sestavi na podlagi zanesljivih računov zavarovalni matematik in jih odobri nadzorstvo. Za ta dela je treba mnogo časa, vsled tega začne »Ljudska oskrba« svoje poslovanje stoprav 1. januarja 1913.

Kapitalistična gonja se že začne.

Iz organizacijskega načrta je razviden edini smoter nove ustanove, da ustvari resnično ljudsko zavarovanje. Ustanovnikom »Ljudske oskrbe«, strokovnim in zadrugnim organizacijam, ni do čistega dobička. S svojim delom zasledujejo edini smoter, da obvarujejo široke

ljudske plasti brezprimerno infamnega kapitalističnega izkoriščanja in da ustanove s socialnim duhom prežeto zavarovanje. Seveda je ta nesebični namen kapitalistične interese, ki so v strahu za svojo ogroženo malho, na vso moč razdražili. Po vsem kapitalističnem časopisu se je vnela srdita gonja zoper »Ljudsko oskrbo«. Ne trpe, da bi kdo motil njih sijajne kupčije in si izmišljajo najstrašnejše basni, da bi diskreditirali ustanovo del. organ. Da bi naščevali vladno zoper »Ljudsko oskrbo«, raznašajo bajko, da se porabi denar ljudskega zavarovanja za stavke in druge socialno demokratične namene. Argument je seveda jalov skozinkoz; komisijski, ki je izdelala organizacijski načrt, je bila tako oprezna, da ga je vnaprej izpodbila s statutarčno določbo o uporabi denarja. S tem argumentom imajo naši protivniki prav tako malo sreče kakor z drugim, češ da je bila »Ljudska oskrba« ustanovljena le z namenom, da dobi službo armada socialno demokratičnih agitatorjev. Kako naivno presojajo naši nasprotniki motive za velike naprave delavskega gibanja! Načrt nemških sodrugov je poglavalni sovražnik delavskega gibanja tak strah v ude, da kličejo po — poddržavljenju ljudskega zavarovanja. Strah je včasih le vzgojno sredstvo. Če bi obstajalo državno ljudsko zavarovanje, ki bi onemogočalo kapitalistično izkoriščanje, bi se seveda »Ljudska oskrba« ne bila ustanovila.

Nemškim sodrugom, ki so organizirali dejansko pomoč delavskemu ljudstvu, je želeli najlepše uspehe. Njih izkušnje bodo sledile ostalim deželam za zgled in za vzorec.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Honetnost in liberalci.** Čitatelji se bodi začudeno spogledali po mnogoštevilnih zgledih poslednjega časa, da se z bogata besedi v zaglavju te notice. Ampak papir je neznansko potrpeljav in prenese honetnost na njem celo liberalno družino. Po kakšnem orožju posega liberalci v političnem boju, nam pojasni naslednji slučaj: Pred štirinajstimi dnevi smo omenili škandalozno početje zagorskega nadnarodnjaka in liberalnega stebra Weinbergerja, ki se je zavoljo svojega apna nemškemu odjemalcem izdajal za nemškega nacionalca, svojega konkurenta pri apnu, Mihelčiča, ki se šteje za Kranjca, je opisoval za slovenskega ultra. Vzorni narodnjak, ki mu je narodnjaštvo pri apnu bilo na poti, se je znebil svojega narodnjaštva, da bi se laglje znebil svojega apna. Kako so odgovorili liberalci na razkritje, ki je uničevalno za narodnjaštvo te klike. Pred nekaj dnevi je ponujala oseba iz neke ljubljanske odvetniške pisarne osebi iz naše administracije šestdeset K, če izda pisca navedene notice. Lump, katerega ime iz prizanesljivosti zamolčimo, je seveda odšel z dolgim nosom. Ampak arsenal liberalne stranke, ki v boju proti nam ne zametuje niti podlega podkupovanja, je za ostudno orožje bogatejši!

— **Slovenski Narod** z dne 30. julija vprašuje: »ali ni bil Anton Kristan tisti, ki je prvi v Sp. Šiški pozival one, ki so vložili rekurz proti občinskim volitvam, naj navedejo v svojem rekurzu, da je bil na nedopusten način izvoljen delavec Porenta.« Izjavljamo, da je to navadna prozorna laž, ki pa vzbuja v vsakem sum, da so liberalci precej blizu onim, ki so delali rekurze, če že vedo, kdo da jim je kaj svetoval.

— **Vič-Glince.** Pri zadnjem požaru restavracije g. Alojzija Marna v Rožni dolini se je videlo, kako primanjkuje vode in kako oddaljen je sedanji gasilni dom na Viču od poslopj na Glincah in v Rožni dolini. Če večkrat se je povdarjalo v gasilnem društvu kakor tudi na občinskih sejah o potrebi gasilnega doma v sredini občine, a definitivnega se dosedaj še ni ničesar sklenilo. Da se ta važna zadeva prej reši, je sklenil odbor tukajšnjega prostovoljnega gasilnega društva, da priredi dne 18. avgusta t. l. veliko veselico z javno tombolo, katere čisti dobiček se plodonosno naloži kot osnovna stavbena glavica za bodoči gasilni dom. Vse podrobnosti se pravočasno objavijo. V nadi, da bode slavno občinstvo, kakor vedno tudi sedaj, osobito ko gre za zelo važno in koristno napravo, društvo v vsakem oziru stalo na strani in ga

podpiralo, zato v nedeljo 18. avgusta vsi na veselico in tombolo, katere se vrši na prostornem vrtu g. Ivana Jelačina (prej Traun) na Glincah ob prosti vstopnini.

— **Glavna skupščina Zaveze avstrijskih jugosl. učiteljskih društev** in sicer 24., bo v Celju dne 10., 11. in 12. avgusta. V soboto dne 10. avgusta dopoldne ima sejo upravni odbor, popoldne je pa zborovanje delegacije. Najvažnejša točka dnevnega reda je na delegacijskem zborovanju sprememba Zavezihih pravil. V zmislu predlaganih sprememb se učiteljska organizacija nekaj bolj demokratizira, dasi z organizatoričnega stališča že sedaj ni bila nikaka natezalnica za dele svoje organizacije. Učiteljska organizacija bo nasprotno potrebovala krepkega centra s popolno eksekutivno oblastjo, kar bi pa demokratičnemu značaju prav nič ne škodovalo, ker tudi centralna vodstva z eksekutivno oblastjo morajo vedno upoštevati želje in pametne nasvete svojega članstva. Centralistična organizacija, če je tudi zvezna (federativna) kakor je učiteljska, utegne dosežati svoje namene, toda centralno vodstvo mora razpolagati s potrebnimi pomočki (listom in denarjem) in imeti neodvisne osebe, ki opravljajo težavno organizacijsko delo. Posebno pri organizacijah, ki imajo raztreseno svoje člane, je potrebno središče dela in iniciativ, ne pa večinoma samo središče reprezentance, ki samostojno sme le malo sklepati. Sklepala bo tudi skupščina o prenosu svojega glasila »Učiteljskega tovariša.« V tem pogledu tiči prva napaka v tem, da ni glasilo v organizaciji obligatorično uvedeno. Vse drugo dajo razmere same. Strokovno glasilo je namreč že zaradi emancipacijskega dela samega prevažno, da se potom njega učiteljski stan odvdi polagoma, da bi kar individualno delal vsak posameznik »svojo politiko« in služil strankam, ki niso ne resne in ne za pravi napredek. Organizacija mora biti povsod merodajna, vsaj so vendar tudi vsi javni pojavi kolikotoliko v zvezi z našo bodočnostjo. — V nedeljo dne 11. avgusta dopoldne je glavno zborovanje. — V soboto večer je koncert, v nedeljo ob 1. popoldne skupni banket, v ponedeljek pa izlet v Savinjske planine. Poročila za glavno zborovanje so tri: J. J. Rousseau kot človek in pedagog. Naš položaj in šolstvo ter O stalnem nameščanju okrajnih šolskih nadzornikov.

— **Zadnje ljudsko štetje na Kranjskem.** V celi Avstriji je 33 mest z lastnim statutom, političnih okrajev je 373, sodnih okrajev 929, občin 28.751, krajev 48.985. Na Kranjskem ima Ljubljana lasten statut, političnih okrajev je 11, sodnih 31, občin 360 in 3286 krajev. Kranjska šteje 525.995 prebivalcev, 17.845 več kot pred desetimi leti. V Ljubljani so našli 31. decembra 1910 41.727 (36.547 + 14,17 %), v postojnskem okrajnem glavarstvu 43.200 (41.912 + 3,07 %), v kočevskem 41.708 (42.306 + 1,41 odstot.), v krškem 55.505 (53.393 + 3,95 %), v kranjskem 53.356 (53.073 + 0,53 %), v ljubljanski okolici 67.045 (60.027 + 11,69 %), v litijem 36.579 (35.770 + 2,26 %), v logaškem 41.009 (40.348 + 1,55 %), v radovljiškem 34.028 (29.448 + 15,55 %), v novomeškem 47.522 (48.970 - 2,95 +), v kamniškem (48.976 - 2,95 +) in v črnomeljskem glavarstvu 24.755 (26.300 - 5,87 odstot.) oseb. Izsledilo se je 33.965 oseb, največ v Avstriji. Na kvadratnem kilometru (9954) stanuje 53 oseb, in sicer pride v Ljubljani na kvadr. kilometer 1192 (1044), v postojnskem glavarstvu 48 (47), v kočevskem 36 (36), v krškem 52 (51), v kranjskem 52 (51), v ljubljanskem (okolica) 74 (66), v litijem 54 (52), v logaškem 34 (33), v radovljiškem 32 (27), v novomeškem 51 (52), v kamniškem 65 (65) in v črnomeljskem glavarstvu 45 (48) oseb. Hiš je na Kranjskem 90.970. Strank v hišah je 107.497. Resnični prirastek prebivalstva znaša na Kranjskem 17.845; medtem z naravnim gibanjem prebivalstva (razmerje rojstev in smrti) Trst celo 20,45 odstot. na doseljevanju. Ta sred. — 33.965 ali — 6,68 odstot., Kranjska ima tedaj v Avstriji najvišji odstotek izseljevanja, kajti Galicija samo — 5,36 odstotkov, Dalmacija — 5,36 odstot., med tem ko ima Nižjavavstrijska več 5,12 odstot. in Trst celo 20,45 odstotkov na izseljevanju. Ta srednji odstotek izseljevanja Kranjske presega posamezni politični okraji: Logatec — 10,76 odstot., Kamnik

— 11,01 odstot., Novo Mesto — 12,49 odstot., Črnomelj — 12,60 odstot. in Kočevje — 13,83 odstot.. Samo dva okraja sta vsled priseljevanja aktivna: Ljubljana mesto +18,03 odstot. in Radovljica +1,29 odstot. vsled nove bohinske železnice.

— **Ustanova za vzgojo slepih otrok s Kranjskega.** Na mestni hiši je nabit razpis, da se bo letos oddalo eno mesto viteza Čizmanove ustanove za slepe otroke, ki se vzgajajo na Dunaju v c. kr. zavdu za slepce. Pogoji so iz razpisa razvidni.

— **Glavni nabori za mesto Ljubljano** so dne 12. in 13. avgusta t. l. v Mestnem domu. Začetek vselej ob 8. zjutraj. K naboru pridejo dne 12. avgusta I., II. in III. razred domačih, dne 13. avgusta I., II. III. razred tujih nabornikov. K naboru mora priti vsak nabornik, če dobi poziv ali ne. — Prošnje za uvrstitev v nadomestno rezervno je vložiti pri glavnem naboru vsaj pa do 31. oktobra pri pristojni oblasti.

— **Umrlj so v Ljubljani:** Franja Razpotnik, žena kočarja, 49 let, Radeckega cesta 11. — Marija Debevc, žena kočarja, 64 let, Radeckega cesta 11. — Marija Seunig, zasebnica, 86 let, Marijin trg 2. — Andrej Uršič, lišni postelnik, 79 let, Florjanska ulica 30.

— **Perišča v Ljubljani.** Ta teden se prične z zgradbo javnega perišča na Ambrozevem trgu. Perišče bo iz betona za 10 peric, za vsako perico bo poseben dotok in odtok vode. Tudi na drugih krajih mesta zgrade perišča.

— **Manipulacije z voznimi listki na južni železnici.** V soboto dopoldne je bila pred ljubljanskim okr. sodiščem kazenska razprava proti trem izprevednikom južne železnice iz Maribora, Antonu Tomšiču, Petru Kajšlerju in Jožefu Kotniku zaradi sleparskih manipulacij z voznimi listki na progi Maribor—Trst. Obtožnica dolži imenovane železničarje, da so potnikom prodajali že rabljene vozne listke in da so izdajali že rabljene doplačilne listke. Tomšič oporeka obdolžitvam obtožnice in preključuje priznanje, ki ga je podal pred preiskovalnim sodnikom v Mariboru in v Ljubljani v silni razburjenosti. Sodnik pokaže obtožbeno obtožbo prišlo žena doplačilna listka; Tomšič odločno izjavlja, da pisava na plačilnih listkih ni njegova. Nekateri slučaj, da je potnikom prodal že rabljene vozne listke, obtoženec prizna in opravičuje svoje nepremišljeno dejanje s slabimi gnotnimi razmerami, v katerih živi. Železnici povzročeno škodo pa je nameraval poravnati z napitnino. Tudi drugi obtoženec Kajšler modificira svoje prvotne izpovedbe pred preiskovalnim sodnikom; Kotnik izjavlja, da je popolnoma nedolžen in da ni s soobtoženima tovarišema nikoli skupno opravljal službe. — Nato je bil kot pričja zaslišan uradnik južne železnice dr. Lasec, ki mu je bila od ravnateljstva poverjena preiskava afele. Od direktije je dobil doplačilni listek, ki je bil prvotno od revizorja pravilno izdan. Na kopiji, ki ima znake radiranja, je ponarejen znesek in cilj vožnje. Pred zaslišanjem prvih dveh obtožencev je primerjal njuni pisavi s pisavo na listku in Tomšičeva pisava se mu je z delo podobna. Sodnik je nato razpravo odgodil na nedoločen čas v svrhu zaslišanja nadaljnjih prič.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes zadnji dan izbornega sporeda. Prve vrste kriminalna drama je »Ženski detektiv«. Za smeh skrbje 3 izvrstne slike z Mayerjem Trickom in Max Lindnerjem. Jutri Astra Nielsen v drami »Tuij ptič«.

Povsod so enaki.

V sobotni številki »Zarje« sem čital daljši članek, ki se peča z dičnim predsednikom »Zveze jugoslovanskih železničarjev« gospodom Johannom Škerjancem. Prepričan sem, da je marsikak železničar v Ljubljani neverjetno zmajeval zglobo, ko je čital članek, ali pa vsaj opravičevalno vzdihnil: »To je izjema za katero organizacija ne more biti odgovorna.« Meni, ki razmere poznam, taka misel ne prihaja, temveč nasprotno smelo trdim, da je to sistem, ki poraja v vseh krajih, kjerkoli se ta nenaravna organizacija pojavi, iste izrastke. Evo vam par lepih dokazov za to mojo trditve!

Tudi v Ljubljani ima »Zveza jugoslovanskih železničarjev« svojo podružnico in seveda

MARK TWAIN:

Ko sem bil še za tajnika pri senatorju.

(Konec.)

»Ampak da nastopi moja politična smrt popolnoma zanesljivo, me je zapeljal slab nagon, da sem Vam izročil to spomenico častite družbe starešin, ki tvorijo mestni zastop v San Franciscu, — spomenico, ki prosi, da se pravica mestne občine do vodnih zgradb v gorenjem delu mesta zakonito uredi. Dejal sem Vam, da je to nad vse nevarna reč; naročil sem Vam, da pišete mestnim očetom, pismo, pismo, ki se naj po možnosti izogiba vprašanja samega. Če imate še kaj čuta v sebi, če imate še kapljico sramežljivosti, to pismo, ki ste ga po mojem naročilu napisali, jo mora zbuditi, če Vam zadone na ušesa besede Vašega pisanja:

Washington, 27. novembra.

Slavnemu mestnemu zastopu itd.

Cenjena gospod!

Juri Washington, slavni oče naše domovine je mrtev. Njegovo dolgo in sijajno življenje je — oh! — za vse čase sklenjeno. Vžival je v naši domovini veliko spoštovanje in njegova predčasna smrt je spravila vso soseseko v globoko žalost. Umrl je štirinajstega decembra 1799. Mirno je odstopil s pozorišča svojih slavnih činov — najbolj obžalovan in najiskrenejše ljubljani junak, kar je zemlja kdaj izročila smrti. In v takih časih govorite o vodnih zgradbah — kakšen je njegov delež v svetovni zgodovini?

Kaj je slava? Slava je slučaj. Sir Izak Newton je odkril, da jabolko pade na zemljo — zares, prav vsakdanje odkritje — odkritje, ki ga je napravilo že na milijone ljudi pred njim — ampak njegovi starši in njegova žlahta so bili vplivni ljudje, in so toliko časa obračali in obračali ta neznaten dogodek, da so iz njega napravili čudovito reč, in — glej! — preprosti ljudje so začeli trobiti v njegov rog in mahoma je mož postal slaven. Ohranite si to misel kot dragocen zaklad.

Poezija, sladka poezija, kdo zapade vse, kar nudiš človeštvu!

Mlado jagnje, lepo, belc
je za materjo hitelo ...

Pes pobere kos mesa
z njim čez vodo se poda ...

Vsled preprostosti, vsled elegancije jezika in vsled odsotnosti nemoralnih tendenc smatram ti dve pesemci za prava bisera. Vsem možganom sta dostopni, primerni sta za vsak kraj — za polje, za otroško izbo, za delavnico. Pred vsem bi ju ne smel pogrešati noben mestni zastop.

Častite fosilije! Le še pišite. Nič ni prijetnejšega od prijazne korespondence. Le še pišite — in če je v Vaši spomenici kakšna posebna želja, kar pogumno mi jo raztolmačite. Vaše javkanje z veseljem poslušamo. Vdani vam

Mark Twain,

za Jamesa W. R., senatorja v Zedinjenih držav.

»Strašno pismo, ki me popolnoma uniči!

Obupno!»

»Ampak, gospod senator, zelo mi je žal,

če Vam ni popolnoma po volji — ampak — ampak — zdi se mi, da se pismo spretno izogiba vprašanju o vodnih zgradbah.

»Vraga če ga izogiba! Oh! ... Ampak hodi. Ker je moja politična smrt neizogibna, naj bo popolna — naj bo poslednje Vaše delo, ki ga sedajle prečitam, konec vsega. Uničen sem. Slutnje so me obhajale, ko sem Vam izročil pismo iz Humboldta, v katerem me prosijo, da se preloži poštna cesta iz Indijanskega dola v Shakespeare-Cap v smeri proti stari mormonski cesti. Ampak tedaj sem Vam dejal, da je vprašanje od sile kočljivo, in sem Vas svaril pred odkritim odgovorom — dejal sem Vam, da odgovorite dvoumno in da pustite prosilce v temi. Pa Vas je zamotila Vaša pogubna preprostost, da ste napisali tale nesrečni odgovor! Mislim, da si zamašite ušesa, če Vam ni otrpnila vsa sramežljivost:

Washington, 30. novembra.

Gospodom Perkinsu, Wagnerju in tov.

Cenjeni gospodje!

Vprašanje indijanske ceste je zelo kočljivo, ampak če se ga lotimo s primerno spretnostjo in dvoumnostjo, ne dvomim, da dosežemo vspeh, ker je kraj, kjer zapusti cesta Lassen-Meadows — tam, kjer obema indijanskima poglavarjema — Preprečeni Osveti in Oblakojedu slekli kožo z glave — in ker je ta cesta od nekaterih zaželenja, dočim se drugi vsled posebnih okoliščin ogrevajo za nekaj drugega, kar vede mormonska cesta skozi Jawbone-Flat v Blucker in potem v Jug Handle, kjer zavije cesta na desno in pušča seveda tudi

kraj na desni in ostane Dawsons na levi strani, kjer vodi pot na levi mimo omenjenega Dawsons v Tomanavk, vsled česar je pot cenejša in za vse, ki jo morejo doseči, laglje dostopna in ker obsega vse zaželenje cilje in donaša največjemu številu največ dobrot, kar me navdaja z upanjem, da bomo. Z veseljem Vam bom od časa do časa pošiljal o tem predmetu nadaljnja poročila. Če si jih želite in če bo poštni oddelek mi jih mogel sporočiti. Vdani Vaš

Mark Twain,

za Jamesa W. R., senatorja v Zedinjenih držav.

»Kaj pravite o tem?»

»Hm, ne vem, gospod senator. Ampak zdi se mi, da je pismo ... dovolj dvoumno.«

»Dvo — poberite se iz hiše. Uničen sem. Ti divjaki iz Humboldta mi nikdar ne odpuste, da sem trpinčil njih glave s tem pisanjem. Ob zaupanje metodistovske cerkve sem, naklonjenost mestnega zastopa ste mi snedli. — «

»No, o tem ne govorim, ker sem se v pisemih na to gospodo premilo izražal. Ampak ljudmi iz Baldwinirauka sem pa le dobro uredil zadevo, gospod senator!»

»Poberite se iz hiše! In sicer za zmerom in za vse čase!»

Ta poziv sem smatral za skrito namigavanje, da odpravi svoje zadeve tudi brez mene, pa sem resigniral na svoje mesto. Nikoli več ne bom nobenemu parlamentarcu za privatnega tajnika. Pri tej sorti ljudi ne dočakaš hvaležnosti. Ničesar ne vedo. Vsled tega ne znaž niti oceniti našega dela.

Cenik zastoni in poštne prosto.

tudi svojega predsednika. Rekrutira se ta čedna družba iz najslabših elementov železniške službe, katerim se začasno pridružujejo tudi še nekateri indifrentni malkontenti. Temelj organizacije pa nedvomno tvorijo ljudje, za katere v modernem delavskem gibanju, vsled njih izrednih lastnosti, ni prostora. Da so pijanci, denuncianti in korupcionisti vodilne zvezde vsake krumirske organizacije, je pač tako staro in nešteto dokazano dejstvo, da je o teh lastnostih vsaka beseda odveč. Da je torej tozadevno tudi ljubljanska podružnica »Z. i. Z.« ne dela izjeme, je samoočeno umevno. Zapisal sem, da ima tudi ta podružnica svojega predsednika in če izdam javno tajnost, da se tudi ta obnaša popolnoma po zgledu predsednika »Zvezke«, potem je moja prvotna trditve, da je ta svojat povsod enaka, popolnoma utemeljena. Že inštalacija našega dičnega predsednika Atile — ne morda kralja Hunov, pač pa lajnanta feterancev — je bila taka, da so se nad njo zgrajali vsi zmernejši elementi v tej rumeni organizaciji. Toda pustimo to, kajti stvar je že precej stara in da je stimo to, kajti stvar je že precej stara in da je gosp. Čolnik vsled nezastužene in nepričakovane časti malo pregloboko pogledal v kozarec, je malenkost, katera se pri tako izrednem slučaju lahko oprusti. Toda pri tem slučaju ni slučajno, da je začela predsedniška čast v neznanosti Čolnikovi osebi porajati še druge lastnosti, ki so z delavsko častjo absolutno nezdržljive. Gosp. Čolnik je popolnoma zašel po vzoru svojega nedosežnega Johanna in po zgledu korupcionističnega postopanja nekatere železniških uradnikov na pot vseh rumenih organizacij. Ampak število njegovih ovčic se organizaciji. Posegel je torej po sredstvih denunciranja. To delo je bilo hvaležnejše in je imelo vsaj ta uspeh, da je nepristranski (!) postajenačelnik lahko kaznoval denunciranega, kar je vsekakor čin, ki spodbuja k nadaljnjemu enakemu početju. Denuncianstvo pa nikdar ni priporočljivo in najmanj takrat, če ima denunciant sam maslo na glavi. To naj bi bil pomislil narodnjakarski prvak Čolnik, ko je prišel dne 29. m. m. k vlaku 1720 pisan kakor kanon. Ker se mu je pa tudi ta junaški čin, vsled usmiljenja njegovih žrtev, popolnoma posrečil, je postal predzren in napisal se je takoj drugi dan, torej 30. julija, tako neusmiljeno, da je celo pozabil na svojo službeno dolžnost, ki ga je neizprosno klicala k vlaku 2215. Če bi se to zgodilo kakemu pristašu naše organizacije, potem bi ta imel vzroka dovolj razmišljati o objektivnem postopanju svojih predpostavljanih, Čolniku pa je ostalo to razmišljanje prihraneno, kajti službujoči uradnik je poslal zadnji trenotek ponj in mirna Bosna. Kako je možakar opravljal svojo službo, nisem dolžan raziskovati in bi to gotovo najobjektivnejše (?) pogodil prometni kontrolor, ki vidi vsak smet v očesu socialista, ki je pa popolnoma slep, če v očesu socialista. Toda dvakratna je sreča gosp. Čolnika, če ni spametovala in zato se je odločil dne 31. m. m. napraviti glavni izpit v uničevanju alkohola. Pri vlaku 2212 se ga je ta dan namreč tako nasrkal, da je bil za vsako delo pri vlaku, torej tudi za nadziranje istega, kar je menda najvažnejše, popolnoma nezmožen. Bog Bacchus ga je tako obsenčil, da je celo postaje zaspal in je bil postajenačelnik v Škofljici primoran na to dejstvo opozoriti sprevodnike in jim naložiti delo, ki jim ni prav nič mar in za katero tudi niso usposobljeni. Ker ima pa vlakovodja pri tem vlaku opravljati tudi poštno službo, bi bilo jako zanimivo, če bi se dalo dognati, v kakšnem redu je v Ljubljani na juž. kolodvoru poštni uradnik prevzel te posle. Da menda ni bilo, kakor bi moralo biti, so očividci posneli iz raznih gest, ki so jih na uradnikovem telesu opazovali, pa tudi ušesna mrenica jim je to potrjevala. Končno je vendar vlak prisopihal, seveda ne po Čolnikovi zaslugi, na državni kolodvor in tam se je šele začela prava križeva pot za gosp. predsednika. Situacija je bila namreč posebno zaradi tega skrajno kritična, ker gosp. Čolnik vso pot ni niti ene vrstice napisal, in ker službujoči uradnik ni imel poguma pijanega človeka na odgovor klicati. Dvoje celih ur po prihodu vlaka je Atila še vedno jahal svojega lesenega konjčka v zabavo zavednim železničarjem in v sramoto gotovim koruptnim uradnikom, ki si niso vedeli iz zagate pomagati. Kakor bliski so švigale Kelcove in Zlatnarjeve oči in pot obupa ju je obilaval, ko je prišel prometni kontrolor na postajo. Prepričan sem, da je ta nepristransko izvršil svojo nalogo, kakor vsikdar, kadar gre za takega grešnega rdečkarja, dvomim pa, da je spoznal ta slučaj kot posledico tistega sistema, ki je plod rumene organizacije, ki je v Ljubljani podrla vso disciplino, ki je predpogoj redne službe.

Toda, kaj hočemo! Nižji se ravna po zgledu višjih in ti zgledi vsaj v Ljubljani niso v zmislu železniške koristi. Oglejmo si n. pr. delo zgledega svetovaleca svetovnoznane šišenske občine in postrani še pristava drž. žel. Kelce. Ta človek, ki je bil še pred par leti najglasnejši »heilovec«, smatra svoje službene dolžnosti za tako resne, da prenaša svojega rojstva kosti cel dan v senci postaje, prepričajoč svoje opravke 17letnemu fantiču, katerega smatra za svojega osebnega, pa od uprave plačanega tajnika. In ne samo to. Ukazuje mu delo, ki nima s službenimi posli niti najmanjšega stika kakor n. pr. pisanje raznih okrožnic in vabil za jugoslovansko železničarsko podružnico na železniškem pisalnem stroju in na železniškem papirju, nadalje ga pošilja po zasebnih opravkih, ki so pač važni za Kelceve treh, ne pa za železnice. (Dne 5. junija ob 2. popoldan ga je poslal v Kleče, da tam naroči večerjo za slavno Kelcevo šišensko družbo, dne 9. julija pa Ogorelca, da je raznašal celo popoldne vabila za odborovo sejo po Ljubljani.) Če si torej gospodje imajo pred očmi postajenačelnika in prometnega kontrolorja vse dovoljevati, potem se pač nihče ne sme čuditi, če si dovoljujejo tudi zapeljane jugoslovanske reve kak skok v stran, ki pa utegne postati usodopoln.

Razpravljaj sem o tej zadevi zato nekoliko obširneje, ker mi je v prvi vrsti na tem, da železničarji ob 12. sami spoznajo, da družba, ki se jim z vsemi sredstvi usiljuje, nikakor ni priporočljiva, pač pa najpripravnejša, da popolnoma deskreditira osebo čast ljubljanskih železničarjev. Vsak posameznik si lahko na prstih izračuna posledice, če postane početje raznih Kelcev in Čolnikov splošno, in zato je treba pretečo nevarnost z vsemi sredstvi odvrniti. Vaša organizacija, ki zahteva od svojih članov pred vsem popolno službo, ker se smatra le na tej podlagi za opravičeno, da predlaga žel. upravi svoje zahteve, bo v bodoče izvajal najostrejšje konsekvence in ne bo nikomur več prizanašala. To pa v svojo lastno in svojih članov korist, kakor v korist tistih, ki životarijo v naivnem domnevanju, da v današnjem težkem boju tudi lep pogled kakega domišljavega uradnika kaj šteje. Zaupnik.

Štajersko.

— Nabori na Spodnjem Štajerskem so: v Celju (mesto) 21. septembra; v Celju (okolica) 4., 5., 6., 7. septembra; v Smarju pri Jelšah 30. in 31. avgusta; v Laškem trgu 9., 10. in 11. septembra; na Vranskem 23. in 24. septembra; v Ljubnem 25. septembra; v Mozirju 26. in 27. septembra; v Konjicah 27., 28. in 29. avgusta; v Zgornji Radgoni 12. in 13. avgusta; v Ljutomeru 14. in 16. avgusta; Ptuj (mesto) 26. avgusta; za Ptuj (okolica) od 20. do 24. avgusta; v Ormožu 17. in 19. avgusta; v Rogatcu 2. in 3. septembra; v Brezicah 12., 13. in 14. septembra; v Kozjem 16., 17. in 18. septembra; v Slovenjgradcu dne 1. in 2. oktobra; v Mariboru dne 3., 4. in 5. oktobra; v Mariboru (mesto) 26. septembra; na Pesnici 28. in 30. septembra ter 1. in 2. oktobra; v Račah 3., 4. in 5. oktobra; v Slovenski Bistrici 21., 23. in 24. septembra; pri Sv. Lenartu v Slov. goricah 26. in 27. septembra. K naboru imajo priti vsi mladeniči, ki so rojeni leta 1889., 1890. in 1891.

— Napaden delavec. V Slivnici pri Mariboru se je vračal delavec Klobasa ponoči proti domu. Na cesti so ga brez povoda napadli neki fantalini ter ga hudo pretepli. Eden izmed napadalec je bil tudi z nožem zabodel v hrbet ter ga težko ranil.

— Električni obrat na železnici. Na železnični progi Maribor—Sp. Dravograd se misli eventualno vpeljati električni obrat. Inženir Teodor Schenkel bo na željo železniškega ministrstva izdelal tozadevni načrt, ki se ga bo potem glede rentabilitete natančno preračevalo.

— Ponesrečen dijak. V celjsko bolnišnico so pripeljali iz Zidanega mosta dijaka Gvidona Krapiča. Mlatilni stroj mu je na desni roki tri prste popolnoma odtrgal.

— Ogenj. 30. m. m. popoldne je v Ptuj pri peku Henriku Staryju nastal v svinjskih hlevih ogenj, katerega pa so k sreči ljudje kmalu zapazili in njega razširjenje preprečili. — Te dni je nastal ogenj pri posestniku Jožetu Germošku v Piršenbregu, fara Pišce pri Brezicah, ki mu je popolnoma uničil vsa gospodarska poslopja. Zgorelo je tudi vse poljsko orodje. Škoda znaša več tisoč kron. Kako je ogenj nastal, ni znano.

— Smrt zidarjev. V Hausu na Sp. Štajerskem popravljajo zvonik na farni cerkvi. Pri tem delu sta bila tudi zaposlena zidarja Alojzij Reiter in Peter Aichmann. Stala sta pri delu v leseni pripravi, ki je bila od znotraj zvonika pritrdjena za vrh. Vrv pa se je naenkrat odtrgala in zidarja sta padla skupno s pripravo kakih 25 metrov globoko. Reiter je dobil težke poškodbe, Aichmann pa se je ubil.

— Klobase iz mrhovine. V Gradcu so aretirali v soboto prekaljevalca mesa in izdelovalca klobas, Farendla, ki je imel eno največjih trgovin te stroke v Gradcu. Farendlu so dokazali, da je dolgo vrsto let kupoval na Ogrskem na kužnih boleznih poginole prašiče in svinje ter iz njih izdeloval klobase. Nad tisoč oseb je danes demonstriral pred njegovo prodajalno ter je Farendla hotelo pred aretacijo linčati. Drugi demonstranti so naškočili ostale njegove stojnice ter jih podrli. Vsled ovadbe je prišla komisija v četrtke popoldne v Farendlovo delavnico in sicer ravno ob času, ko je dobil večjo pošiljatev prašičev iz Ogrskega. Transport je obsegal približno 30 živali in na prvi pogled je spoznala komisija, da so štirje veliki prašiči in več manjših neužitni. Oddali so jih takoj konfederu, druge pa so poslali v mestno klavnico, kjer je živilozdravnik konstatiral, da je eden izmed prašičev poginil vsled prašičje kuge, druge so pa zaklali tik preden je nastopila naravna smrt: en prašič je že pričel gniti, grozno je smrdel. Farendla je zelo bogat. Ko ga je tržni nadzornik ostro pokazal zaradi nepoštenega ravnanja, saj bi se lahko na tisoče ljudi zastrupilo,

je odgovoril Farendl: »Za Gradčane je kar dovolj dobro«. Razen Farendla so aretirali tudi njegovega 29letnega sina in njegovega zeta. V izdelovalnici klobas se drži po več centimetrov na debelo nesnaga po vseh strojih in stenah. lesene posode so napol segnite, noben kavejl ni brez umazanih. V soboto je prišla komisija zopet v tovarno in konfiscirala 150 kilogramov gnilega mesa, kakor kuga smrdečega mesa, 200 kilogramov slanine, klobas in masti. Vsem članom komisije je postalo med ogledovanjem več ali manj slabo. V tovarni je pa približno še 30.000 kilogramov mesa, katero še ni preiskano. Ves prevoz prašičev iz Ogrskega v Gradec je imel Farendla na zvit način uravnan. Vsak transport je pregledal na Ogrskem živilozdravnik natančno po predpisih in seveda izvršil na podlagi pregleda trgovcu ogledni list. Po ogledu so hitro zamenjali zdrave prašiče z mrhovino in jih odpeljali z vozom na postajo na Spodnjem Štajerskem in jih oddali do postaje Puntigam, kjer so došli prašiči seveda brez vsakih težkoč, na podlagi oglednih listov, izročili Farendlu. V Farendlovi tovarni so hitro sortirali zdrave od nezdravih prašičev in ko je prišel ogled, so pokazali le zdrave prašiče. Tako je sleparil Farendla dolgo vrsto let in zraven lepo bogatel.

Trst.

— Smrtna nesreča v ladjedelnici. Pri razkladanju velikih železnih plošč v ladjedelnici pri Roku je padla plašča čez 1000 kg teža iz dvigala in zadela skladiščnika 21letnega Demarkija na glavo. Plošča je Demarkiju popolnoma strla glavo in je bil na mestu mrtve.

Zanesljivo znamenje za dobroto

Pravega : Frank : ovcega kavinaga dodatka* so mnogotere ponaredbe, zaradi tega je treba pri kupovanju natančno paziti na podpis in tovarniško znamko »kavini mlinček*. Tovarna v Zagrebu.

Vestnik organizacij.

Odborova seja ženskega odseka »Vzajemnosti* bo v sredo 7. avgusta ob 8. zvečer v društvenih prostorih. Odbornice naj se seje zanesljivo.

Pismo rezervista.

Hajmasker na Ogrskem, meseca julija.

V juliju sem došel na vojaške vaje v Hajmasker na Ogrsko. Med tem časom smo obhajali spomin vojakov takozvane mrtve baterije, ki je bila pobita leta 1866. Bili smo pri maši, slišali smo tudi govor.

Popoldne bi bilo moralo imeti moštvo prosto. In so tudi imeli vsi — razen tretje baterije. Zvečer se namreč nenadno domisli praporščak Kunstel in ukaže četovodji, da pusti moštvo nastopiti. Ker moštvo ni bilo polnoštevilno zbrano, je izjavil, da morajo vsi tako dolgo čakati, dokler ne bodo vsi skupaj. Nato je Kunstel odšel v kavarno. Vojakji so čakali približno pol ure, ko se je praporščak Kunstel vrnil v spremstvu rezervnega praporščaka pl. Weberja. Moštvo seveda še vedno ni bilo polnoštevilno zbrano, ker jih je bilo mnogo odšlo nič hudega sluteč na izprehod in jih torej službujoči vojak ni mogel naloviti. Praporščaka sta zopet odšla z ukazom, naj jima četovodja javi, kadar bodo vsi vojakji zbrani.

Tako je moštvo tretje baterije čakalo do trideset na devet. Ker še ni bilo vseh vojakov, je četovodja zapisal tiste, ki so manjkali, in sporočil praporščakoma. Praporščaka sta se vrnila in začela moštvo mučiti z vajami čez 10. uro ponoči. Naravno, da so vojakji začeli mrmati, nakar jih je začel praporščak pl. Weber ves besen pretepati z jahalno palico, Kunstel pa jih je zmerjal s takimi poskrami, da jih ne moremo ponoviti. Lahko si mislite gospod urednik, kako je bilo pri srcu nam rezervistom, ki smo oženjeni in imamo družino! Nekateri so molčali v globokem gnjevu in srd, drugi so pridružen in pritajeno dajali izraza prekipevali nevolji in razburjenosti nad takim ravnanjem.

Eden vojakov pa se je hotel pritožiti pri stotniku. Ko je stotnik to zvedel, je dejal: »Sagen Sie ihm, er soll sich gut überlegen, ich werde ihn gründlich enisperrern.« (Povejte mu, naj si dobro premisli, ker ga bom temeljito zaprl.) Ko je vojak zvedel, da bi ga pritožba utegnila spraviti v zapor, se seveda ni pritožil.

Protestiramo proti takemu ravnanju! Enakopravnost državljanj smo in zahtevamo, da se z nami pravično postopa!

Proces proti Jukiću in tovaršem.

Zagreb, 3. avgusta.

Danes se je nadaljevalo zasliševanje prič. Izmed obtožencev je bil Dragan Bulbić odsoten, ker mora ležati; srčno napako ima, pa ga razburja razprava. Zagovornik dr. Katusić soglašja s tem, da se nadaljuje razprava brez njega.

Prva priča je

policijski uradnik Anton Fučkar

Na dan atentata je šel iz urada domov. Naenkrat je začul klic »Primité ga!« Tisti hip je bil pred seboj bežečega mladeniča z revolverjem v roki. Zakričal je: »Zaboga, ne streljajte!« ter dvignil palico, da bi mu izbil samokres iz roke. Ali že je začutil bolečino v strani in naredila se mu je tema pred očmi. Tovariši so ga vjeli, da ni padel. V sanatoriju je bil 15 dni; službe še ne opravlja. Odškodnine zahteva 2000 kron.

Ulrich Donadini,

18letni dijak realne gimnazije, se spominja, da je imel Jukić, katerega še ni poznal, govor o »Duvanjskem polju«, o tisočletnici hrvaškega kraljestva; podrobnosti pa ne ve. Ko se je v

bolnišničnem vrtu čitala neka brošura o dijaškem štrajku, je bil Jukić zelo razburjen; razburjen mi je dejal, da bi bilo treba Cuvaju poslati take pitule, kakršne je razpošiljal Hofrichter. Jukića je priča smatral za zmedenega, in se ga je zato ogibal. Kadar je Jukić govoril, se mu je delala pena pred usti.

Narančič: Vidi se, da je bilo pričam več znano, kaor meni. Zakaj sem torej obtožen?

Neidhardt: Ko se je čitala tista brošura, sem prišel šele h koncu.

Badalić: Tista brošura ni bila spisana v imenu vsega dijaštva.

Josip Brkić,

sodni uradnik pripoveduje to kar Fučkar. Trdi, da je Jukić nameril revolver naravnost na Fučkarja.

Teodor Huber,

19 let star, izredni slušatelj VIII. razreda realne gimnazije, se ne zapriseže, ker je sam v preiskavi. Pravi, da je bil Jukić fanatičen, govoril je največ o sebi in rad čital svoje pesmi. O komisariatu je dejal, da ga bo on odpravil, priča mu pa ni verjel. Posebno rad je pravil, da za tako delo niso otroci. Huberju je rekel, da bo v stenjevački republik dvorni slikar. Enkrat pa je dejal, da bo vsakega človeka tako ozdravil, da bo v dveh dneh norec. Jukić se mu je zdel jako pošten in značajan, ampak neraven in prenapet.

Drž. pravdnik: Ali Vam je Jukić kaj govoril, da je treba ustanoviti jugoslovansko državo?

Priča: Ne.

Horvatin: Ali Vam je Jukić v kavarni dejal, da bo ubil komisarja.

Priča: Ne. Tudi v zaporu nisem govoril z njim.

Ivan Radić,

16leten dijak trg. akademije je tudi v preiskavi. Z Jukićem se je seznanil pri Narančiču, kjer je J. stanoval. Spoznal ga je za zelo vročega človeka, ki se je rad prepiral. Enkrat mu je Narančič v šali dejal, da mu bo prevzel ljubico, Jukić pa ga je hotel zato preteptati.

Preds.: Saj je to vendar nekaj čisto naravnega! (Veselo.)

Tudi Radić je smatral J. za nenormalnega.

Dr. Prebeg: Rekli ste, da je Jukić pravil, da bo kupil neko posest. Odkod pa bi dobil denar?

Radić: Jukić je sploh pogostoma fantaziral. Enkrat mi je kazal v papir zavito kost in pravil, da so mu jo vzeli izpod jezika in da jo bo odnesel na policijo.

Cvijić: Pravil je, da mu je zrastle kost pod jezikom, ker je moral v Srbiji toliko govoriti, da je dobil bombo.

Dr. Prebeg: Ni li pravil, da so ga hoteli psihiatrji zastrupiti, pa mu je od tega zrastle kost?

Priča: Da.

Dr. Thaler: Kaj je bilo z Vami pri policiji?

Priča: Hrana je bila tako nezadostna, da sem stradal. Pri zaslišavanju nam je namestnik drž. pravdnika žugal, da ne bomo videli solnca.

Vladimir Vrkljan,

17leten dijak realne gimnazije je v preiskavi. O Jukiću pripoveduje, da je bil njegov navadni pozdrav »Zbogom do vraga!«

Dr. Prebeg: Kako je imenoval samega sebe?

Priča: Pesnik-norec, norec-pesnik... Če so bile kakšne organizacije, mu ni znano. Jukića je smatral za nenormalnega. Njega je J. imenoval »tajnega svetnika stenjevačke republike« brez vsakega razloga. (Smeh.)

Peter Simić,

18 let, dijak VII. realne gimnazije, v preiskavi. O Jukiću ve le toliko, da je rad govoril o »stenjevački republiki« in dejal, da pojde prebivat v gozd kakor medved.

Sorinić: Vsi so več vedeli nego mi. Največ je vedela policija. Zdi se mi, da bi nekdo rad skoval političen kapital iz tega.

Drž. pravdnik: Prosim, gosp. predsednik, da zadržite take besede.

Dr. Popović: Kaj pa je dejal? Koga je pa imenoval?

Marija Gleich,

gostilničarka v Marnički ulici (kjer se je izvršil atentat) ne ve nič posebnega.

Priča Zulechner je videl atentat, sofer Martinschütz je pa vozil Cuvaja. Oba sta odsotna. Prečitata se zapisnika obeh.

Po pavzi vpraša

dr. Prebeg pričo Huberja: Ste li slišali, da Jukić Horvatu ni hotel reči, čemu potrebuje revolver.

Huber: Da. V zaporu je Jukić dejal Zandarvar, da je po sili izmamil od Horvata revolver, češ da ga drugače ubije, ne da bi mu povedal, čemu ga hoče. Pred svojo materijo sem govoril o Jukiću kakor o norcu, katerega se bom ogibal. Zlasti tega ni hotel preiskovalni sodnik zapisati.

Nato se čitalo spisi, najprej izjave Cuvaja in njegove žene. Cuvaj pripoveduje, da je dejal ljudem v okolici, naj pohite za atentatorjem, pa so le mrmrali, da ne vedo, zakaj da gre.

Med drugim se čita štatut belgrajskega »Narodnega Ujedinjenja«.

Dr. Prebeg: Kaj pa je v tem statutu revolucionarnega? Čudim se, kako je mogel drž. pravdnik osnovati svojo obtožbo na ta štatut.

Drž. pravdnik: To je revolucija, kar je v tem štatutu.

Nadalje se čitajo zapisniki vseh onih dijakov, ki so bili aretirani, pa pozneje izpuščeni. Razprava se nadaljuje v ponedeljek.

Novice.

* Vzrok »Titanicove« katastrofe. Zakaj je ponesrečil morski velikan »Titanic«? Anška kraljevska komisija je preiskala vso stvar in podala o nesreči poročilo, ki izvaja, da je ladja

ponesrečila, ker so prehitro vozili, ko se je ladja blizala ledenim goram. Kapitanu Smithu ni bilo ukazano, da mora tako hitro voziti (?). Njegova navodila so bila primerna razmeram, da bi bilo boljše, če bi se bilo več narahlo za slučaj, ko bi »Titanic« naletel na ledene gore v morju. Dokazano je, da se ponoči ni smelo hitro voziti, a kljub temu se kapitan Smith ni more grajati. Napravljen je obžalovanje vredno napaka, ni pa malomarno postopal. Priprave za izpustitev rešilnih čolnov ob nevarnosti v morje niso bile zadostne. Tudi se ni vadilo, kako izpuščati rešilne čolne v morje. Komisija priporoča trgovinskemu uradu, da naj ukaže, naj se obvezno vadi izpuščanje rešilnih čolnov v morje. Potniki in moštvo je bilo dobro disciplinirano, organizacija bi bila lahko boljša. Luči, ki so jih videli na »Californiji« so bile luči »Titanica«. Kapitan »Californije« bi se bil lahko brez nevarnosti pripeljal na kraj nesreče in bi bil lahko rešil več ljudi. Na »Titanicu« se na ledenike ni dovolj pazilo. Komisija priporoča trgovinskemu uradu nove predpise o številu rešilnih čolnov, ki naj se določijo po številu potnikov in ne po tem, koliko ton da obsega ladja. S čolni se mora takoj vaditi, ko se ladja odpelje, med vožnjo pa vsaj enkrat vsak teden. Priporoča se tudi mednarodna konferenca, ki naj bi se začela z vprašanjem, kako urediti vožnjo na morju, kjer grozi nevarnost ledenikov.

Občinska lekarna. Mestna občina v Regio Emilia razdeljuje med revne občane zdravila zastonj že od leta 1888. dalje. Leta 1900 je pa občina ustanovila lastno lekarno v to svrhu in je polagoma razpečevala zdravila tudi javnim zavodom in leta 1903. tudi vsemu prebivalstvu. Proti temu, da bi mestna občina prodajala zdravila vsakomur, so se uprli ostali lekarnarji. Državna komisija, ki je morala o prepisu razsoditi, je konstatirala, da izvršuje občinska lekarna delo, ki je brezdvomno prebivalstvu v korist, ker daje zdravila ceneje in kar je glavno, vsa zdravila so izborne kakovosti. Komisija je zavrnila pritožbo lekarnarjev. Občinska lekarna ima že vse polno filijalk po vseh mestnih delih. Da je občinska lekarna na trdni gospodarski podlagi, kaže dejstvo, da je izdala občina pred njeno ustanovitvijo okroglo 13.000 lir privatnim lekarnam za zdravila, povprečno je morala dati za vsak recept 75 centezimov; odkar ima svojo lekarno jo stanejo zdravila le še 5500 lir, za vsak recept izda 38 centezimov. Doslej je prihranilo mesto in drugi javni zavodi približno 290.000 lir. Nastavljeni v občinskih lekarnah imajo mnogo boljše plače kakor v privatnih in vendar ima mestna občina še vedno dobiček.

Spremembe kazenskega zakona in kazenskopravnega reda. Poslanska zbornica je sprejela 14. maja zakon, ki spreminja nekatere točke doslej veljavnega kazenskega zakona in kazenskopravnega reda. Ta zakon je sedaj potrdil cesar in je postal pravomočen. Spremenjene točke sicer ne pomenjajo zelo velikega napredka, a vendar jih lahko pozdravljamo z veseljem. Novi zakon ublažuje dosedanje določbe o brez-pogojni prisoji preiskovalnega zaporarja določa, da se v slučaju obsodbe vstaje čas, ki je predsedal obtoženi v preiskovalnem zaporu k odmerjeni kazni. Tako določba je pri tujih državah že dolgo časa v veljavi, pri nas smo seveda bolj počasni. Zelo človekoljubna je tudi določba novega zakona, da dobi kaznenec dopust v slučaju, da mora urediti važne družinske zadeve; na novo ureja zakon določbe o denarnih kaznih in o nastopu kazni. Poslanska zbornica je izvršila s tem zakonom dobro delo, upamo, da ga ne pokvari justični minister s prestrogimi izvršilnimi odredbami in da ne bodo sodišča ozkosrčno tolmáčila besed.

Ali sem „Zarji“ že pridobil novega naročnika?

Zadnje vesti.

ŠTAJERSKI DEŽELNI ZBOR.

Gradec, 4. avgusta. Zastopniki veleposestva so imeli včeraj konferenco pri deželnem glavarju grofu Attems zaradi vprašanja, kako naj se omogoči zasedanje štajerskega deželnega zbora. O sklepih ni nobenih vesti. Posvetovanje se nadaljuje prihodnji teden.

POLJAKI IN RUSINI.

Novo ročno pismo.

Dunaj, 4. avgusta. Naučni minister Hussarek je predložil načelnikom poljskega kola in rusinskega kluba nov načrt cesarskega ročnega pisma, ki naj bi služilo za podlago pravih pogajanj med Rusini in Poljaki. V novem ročnem pismu se ima določiti rok za ustanovitev rusinskega vseučilišča s šestimi leti, medtem ko je bilo v prejšnjem pismu določeno deset let. Rusinim željam se približuje načrt v tem, da sicer ne obljubuje ustanovitve vseučilišča v Lvovu, pa je tudi ne odklanja, ampak prepusti določitev zakonodajstvu. Tudi glede na sedanje razmere na vseučilišču v Lvovu vpoštevava načrt ročnega pisma rusinsko stališče. Sklepi obeh klubov o tem načrtu se pričakujejo meseca septembra.

SRBSKA NARODNO-CERKVENA AVTOŃOMIJA.

Zagreb, 5. avgusta. Srbska samostalna stranka je stopila v stike z vsemi ostalimi srbskimi strankami zaradi skupnega nastopa proti uničenju srbske narodno-cerkvene avtonomije. Vse srbske stranke prirede v kratkem v Budimpešti skupno javno konferenco, na kateri se predloži resolucija, ki bo obvezna za vse stranke. Srbska radikalna stranka je na svoji konferenci v Novem Sadu sklenila, da se pridruži skupni akciji.

Razburjenost v Srbiji.

Belgrad, 5. avgusta. Brutalno uničenje srbske cerkvene avtonomije na Ogrskem in Hr-

vaškem je izzvalo v vsem tukajšnjem časopisu najostrejšje kritike. Opozicionalno časopisje imenuje odredbo ogrske vlade navaden rop in pravi, da ne gre mogotcem v Budimpešti za nič drugega, kakor za konfiskacijo velikega premoženja avtonomne uprave in za uničenje srbskega šolstva, da bi se potem uspešneje vršila madjarizacija. Nekateri časopisi primerjajo nastop ogrske vlade proti Srbom na Hrvaškem in Ogrskem brutalni pruski politiki proti Poljakom. Pričakovati je protimadjarških demonstracij.

SAMOMOR PRI POLICIJI.

Budimpešta, 4. avgusta. Med zaslišavanjem pri policiji je jurist Sándor Cukor porabil trenotek, ko ni bil opazovan, potegnil revolver iz žepa in se smrtonovarno ranil. Cukor je bil aretiran, ker ga je neki odvetnik, pri katerem je bil v službi, ovadil, da mu je poveril 3000 kron.

ŽRTVE STAVBNE KATASTROFE.

Norimberk, 5. avgusta. Stavbna katastrofa, o kateri se je v soboto poročalo, je zahtevala 17 smrtnih žrtev. Zadnje mrlje so včeraj potegnili izpod razvalin. V bolnišnici je 34, med njimi mnogo težko ranjenih. Nesreča je nastala na ta način, da se je oder obložil s peskom v vrečah, da bi se dognalo, če izdrži predpisano težo. Ker je poncni deževalo, se je pesek napil in te dvojne teže ni oder izdržal.

PONESREČEN AVIATIK.

London, 4. avgusta. Pri Brooklandu je letalec Lindsey Canekpell padel s svojim aparatom iz zraka in se ubil.

FALZIFICIRANA MONA LISA.

Pariz, 5. avgusta. Angleški agent za umetnine Harold Rathbone je pred kratkim pri angleškem poslanstvu pokazal neko sliko, katero je baje dobil v Londonu, da jo odda pri poslanstvu v Parizu. Ko so mu povedali, da je slika tako podobna v Luvru ukradeni Giocondi (Mona Lizi), da jo je mogoče smatrati za original, se je dela izprva zelo začudenega, potem pa je takoj vprašal, kje lahko dobi razpisano nagrado. Slika se je izročila strokovnjakom, ki so dognali, da je jako posrečena kopija. Agentu so aretirali. Dognalo se je, da je bila ta kopija že drugod ponujana na prodaj.

KOLERA.

Peterburg, 5. avgusta. V vitebskem okraju je doslej konstatiranih 17 slučajev kolere.

PORTUGALSKI MONARHISTI.

Lizbona, 5. avgusta. Dopisovalka angleškega lista Daily Mail, miss Graham, je bila aretirana, ker je osumnjena, da je po nalogu monarhistov intrigirala proti republikli.

TURČIJA.

Razburjena zbornica.

Carigrad, 4. avgusta. Mladoturki so zadnji hip izpremenili svojo taktiko in nastopajo ofenzivno proti vladi. Včerajšnja seja zbornice je bila jako burna. Armenec Haladžijan, ki je bil v mladoturškem kabinetu minister, interpelira vojnega ministra, zakaj ne nastopa po zakonu proti vojaški ligi Halaskjaran, oziroma proti častnikom, ki so njeni člani in objavljajo v časopisih politične proklamacije? Nadalje interpelira, zakaj ni vojni minister kaznoval častnika, ki je poslal zbornici pretilno pismo, zakaj je hotel poveljnika parlamentarne straže nadomestiti z drugim častnikom in zakaj je vpeljal častnike lige kot policijske organe v parlament, medtem ko se drugi častniki lige izprehajajo po hodnikih parlamenta.

Albanski poslanec Sureja: Z ognjem se igrate, to je nevarno! Deželo ste spravili v največjo zmedo, in zdaj hočete nadaljevati svojo igro. To je sramotno! (Velik hrup.)

Haladžijan: Gospod predsednik, to je žalitev zbornice. Nastopite po pravilniku! Sureja: Ponavljam: To je sramotno! Haladžijan: Odločno protestiram proti takim besedam!

Sureja: Nesramen pes! Haladžijan: Strahopetni vohun! Sureja: Brezčasten strahopetec! V zbornici je največji hrup. Medtem zakliče Sureja: Odlagam svoj mandat. Klici: Že velja! To sprejmemo! Predsednik: Po pravilniku podam obema poslancema ukor. Haladžijan se opraviči. Zbornica sklema, da dobi samo Sureja ukor. Sureja zapusti zbornico. Zbornica sklene skoraj soglasno, pozvati vojnega ministra, da pride takoj.

ALBANIJA.

Abdul Hamid in Albanci.

Carigrad, 5. avgusta. Neki član vlade izjavlja, da no neresnične vesti, ki trdijo, da zahtevajo Albanci povratek Abdul Hamida na prestol. Ta vest je nastala vsled poročila kosovskega valija, ki je demisioniral. Če bi Albanci res kaj takega zahtevali, bi vlada prekinila pogajanja z njimi. Južni Albanci imajo nekatere nenavadne zahteve, ali nihče ni govoril o bivšem sultanu. Vlada je naznanila voditeljem albanskih vstašev, da želi mirno pogajanje, toda če ostane ta trud brez uspeha, bo nastopila z vojaško silo.

Nepotrpežljivi vstaši.

Solun, 4. avgusta. Ibrahim paša je naznanil voditeljem Arnavtov v Pristini, da vlada ne more razpustiti zbornice, dokler se ne dovrši preiskava zaradi zadnjih volitev. Arnavti so zaradi tega skrajno razburjeni in pravijo, da ne bodo več čakali, zlasti pa ne bodo trpeli, da se zavleče stvar preko ramazanskih praznikov. Vedno bolj prodira tendenca, da se Albanija odtrga od Turčije.

50.000 vstašev.

Solun, 5. avgusta. Pred Prištino je utaborjenih 50.000 Arnavtov. Primanjkuje jim najpotrebnejši živež. Njihovo vedenje je skrajno gro-

zeče. V okolici Škoplja se zbira vsak dan več Arnavtov, ki prete, da naskočijo mesto.

Vladar Isa Boletinac.

Frankobrod, 4. avgusta. Iz Carigrada ima »Frankfurter Zeitung« sledeče poročilo: Isa Boletinac se vede v Mitrovici povsem kakor vladar. Nad okraji Novi Pazar, Priština in Mitrovico gospoduje absolutno, odstavlja in nastavlja uradnike in povsod se mu pokoravajo. Druga vlada se je ustanovila v Središču Albanije v okraju Mat; na čelu ji stoji Abdi beg Toplani. Tudi v južni Albaniji se kažejo osnutki samostalne vlade s sedežem v mestu Trakeri v koloskem okraju.

Ob črnogorski meji.

Cetinje, 4. avgusta. V smeri proti Čaf Kapi traja že dva dni boj med plemenom Kastrati in turškimi vojaštvom. Sliši se tudi grmenje topov. V Podgorici je bilo včeraj slišati streljanje. Malisori so bili v boju z vojaštvom in so vjeli več Turkov.

HOMATIJE V PERZIJI.

Povratek bivšega šaha?

Berlin, 5. avgusta. Iz Teherana javljajo, da se dogovarja Rusija z Anglijo, pod kakšnimi pogoji naj bi se bivši šah Mohamed Ali vrnil v Perzijo. Anglija baje zahteva, da se zopet otvori parlament in da dobi ona kompenzacije v južni Perziji.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Premogokovnik „Adria“

(pri Divači) na Kranjskem išče

jamske delavce

Vpraša se pri ondodnem ravnateljstvu.

Železnato vino s kino

lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani

... Dunajska cesta ...

krepla malokrvne, nervozne, vsled bolezni oslabele osebe, blede, slabotne in bolhrove oroke, ena pol-litrska steklenica 2 K, tri steklenice K 6'60. Poština in zavojnina prosta.

Železnato vino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani vsebuje v resnici in vedno navedeno množino železa, ima neoporečno zdravilno vrednost in prednjači zaradi tega vsem drugim železnatim izdelkom.

Martin Kralj

čevljar in izdelovalec gornjih del Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

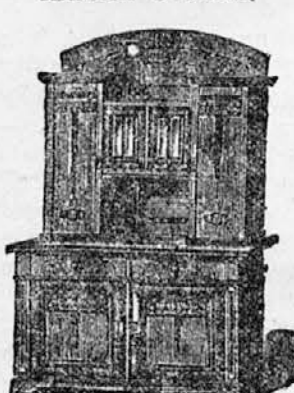
Pozor!

50 tisoč parov črevljev

4 pare črevljev za K 8'—

Znudi plačevalnih nepriklj več velikih tvornic, sem dobil naročilo, da razprodam veliko množino črevljev mnogo pod izdelovalno ceno. Prodajam torej vsakomur 2 para moških in 2 para ženskih črevljev na trakove, usnje rumeno ali črno, galoširano, s kapicami in z dobro zbitimi usnjenimi podplati, jako elegantni, nova fazona, velikost po številkah. Vsi 4 pari veljajo le K 8. Razpošiljam po povzetju. A. GELB, izvoz črevljev, Krakovo št. 2 160. Zamena dopustna ali denar nazaj.

Izdelki solidni.

Zmerne cene.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

Fr. Kapus, Ljubljana

Marije Terezije cesta šte. 11. ... Kolizej.

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za spalne, jedilne in gosposke sobe. Divane, otomane, žimnice, modroce iz morske trave, zmednice na peresih, ... podobe, zrcala, otročje vozičke itd. ...

Sprejemajo se tudi

opreme hotelov.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivolj, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Trejo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Šelenburgova ulica.
Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilsnerjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Poglejte na drugi strani!

Poglejte na drugi strani!

Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Francičkanska ul. 8

r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, župan-

stva in urade. Najmoder-

nejše plakate in vabila za

shode in veselice.

Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za ti-

skanje listov, knjig, brošur,

muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Naročajte se na Zarjo!

Tobakarne oziroma prodajalne

„Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.

Moze, ulica Miramar 1.

Beden, ulica Madonnina št. 2.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Bodo

cacio št. 25.

Laurenčič, trg pred Kasarno (Piazza Ca-

serma).

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Geppe.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Geržina, Rojan.

Benussi, Greta.

Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.

Artuš, Belvedere 57.

Sekovar, Piazza Caserma.